

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Ministers van Staat: onbekend en bemind; van podium naar de coulissen?

Govaers, E.J.

Citation

Govaers, E. J. (2024, April 17). *Ministers van Staat: onbekend en bemind; van podium naar de coulissen?*. Uitgeverij Verloren, Hilversum. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3736392>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3736392>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De Minister van Staat in andere landen

5.1 Betekenis van rechtsvergelijking, methode en wijze van aanpak

Een onderzoek naar Ministers van Staat kan niet zonder rechtsvergelijking. Dit om te inventariseren of andere landen ook de staatkundige ‘figuur’ van de Minister van Staat kennen, met aansluitend de vraag of die vergelijkbaar is met de Nederlandse Minister van Staat. Bij die rechtsvergelijking gaat het, specifiek ook voor het onderhavige onderzoek, om nieuwsgierigheid en het verbreden van de blik of en hoe een bepaald onderwerp of instituut in een ander land is geregeld.¹ Het rechtsvergelijkend onderzoek strekt zich uit over meerdere nationale jurisdicties en richt zich op een min of meer concreet juridisch relevant onderwerp, in dit geval de Minister van Staat.² Daarbij wordt aan de hand van beschrijvend onderzoek op zoek gegaan naar onderlinge verschillen en overeenkomsten.³

Omdat vergelijking alleen maar betekenis kan hebben wanneer de vergelijkbaarheid vaststaat,⁴ is er bij de rechtsvergelijking rekening mee gehouden dat staatkundige begrippen die in landen worden gebruikt niet steeds dezelfde zijn en een verschillende inhoud kunnen hebben. Ook historische achtergrond en politieke cultuur spelen hierbij een rol.⁵ Om deze redenen kan er niet zonder meer vanuit worden gegaan dat ‘onze’ Minister van Staat in bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (Verenigd Koninkrijk of VK) of Frankrijk gelijk is te stellen met de *Minister of State* of *Ministre d’État* daar.

Om te kijken welke soorten ministers de onderzochte landen kennen, is allereerst gekeken of de landen een geschreven Grondwet of een andere regeling kennen en zijn de Grondwetten of regels verder inhoudelijk bestudeerd.⁶ Het zou namelijk kun-

1 Zie bijvoorbeeld Hague & Harrop 2004, p. 69.

2 Adams 2011, p. 192. Oederkerk maakt een onderscheid tussen een vergelijking tussen rechtsstelsels in hun geheel (macrovergelijking) en tussen onderdelen van twee of meer rechtsstelsels (microvergelijking), zie Oederkerk 1999, p. 33 en 42. In dit onderzoek gaat het om het laatste.

3 Leenknecht 1997, p. 6. Ook Florijn 1993, p. 157. Oederkerk spreekt in dit kader – omdat een rechtsinstituut aan de hand van het positieve recht wordt onderzocht – ook wel van de institutionele of dogmatische methode, zie Oederkerk 1999, p. 236.

4 Zie Koopmans 2013, p. 85. Ook Hague & Harrop 2004, p. 71-72 en Oederkerk 1999, p. 63.

5 Zie Koopmans 1978, p. 1-2 en 6. Ook Hirsch Ballin & Verheij 1994, p. 109.

6 Dit is gebeurd aan de hand van (data op) de website <https://www.constituteproject.org>. Hierbij kunnen de Grondwetten van landen, aan de hand van trefwoorden (‘filters’, bijvoorbeeld ‘minister’), worden geanalyseerd en naast elkaar worden gezet, zodat de vergelijking tussen landen (naast elkaar op het scherm) inzichtelijk wordt.

nen dat de Minister van Staat daarin is geregeld. Daarbij is meer specifiek gekeken naar de structuur van die Grondwetten of regels en de plaats waar de regering daarin is geregeld.⁷ De soorten ministers zijn onderzocht en bezien is of zij ook een ministerschap van Staat kennen dat inhoudelijk vergelijkbaar is met dat in ons land (deel A hieronder) óf juist verschillend (deel B hieronder).⁸ Ook wordt aandacht besteed aan elementen of bijzonderheden die over of in relatie met die Ministers van Staat te (ver)melden zijn.⁹ Voor de vraag of het betreffende land een (vergelijkbare) Minister van Staat kent is overigens niet alleen gelet op het geschreven recht als de Grondwet. Per slot van rekening kan de Minister van Staat ook in die landen, net als in ons land, tot het ongeschreven recht behoren.¹⁰

5.2 Keuze van de landen

Bij de keuze van de te onderzoeken landen hebben de volgende overwegingen een rol gespeeld. Zo merken Tak en Fiselier op dat de onderlinge vergelijking aan betekenis wint als de vergeleken landen meer overeenstemmen in hun nationale cultuur. België, Duitsland, Zweden en Frankrijk zijn landen die in cultureel opzicht voor een groot deel dezelfde kenmerken hebben.¹¹ Daarnaast functioneren de regeringen van deze landen in een constitutionele en politieke context die in meer of mindere mate vergelijkbaar is met Nederland.¹² Van Frankrijk hebben we daarnaast onze Minister van Staat ‘afgekeken’, waarbij België en Nederland na het gemeenschappelijk koninkrijk tussen 1815 en 1830 ieder weer hun eigen weg zijn gegaan en ieder ‘eigen’ Ministers van Staat hebben benoemd. Het Verenigd Koninkrijk is onderzocht vanwege de lange historie en traditie die het land heeft met constitutionele adviseurs. Tot slot is Nieuw Zeeland onderzocht omdat bij een eerste inventariserend onderzoek bleek dat zij daar een Minister van Staat kennen die een parallel vertoont met de Minister van Staat in de Nederlandse geschiedenis.

7 In veel handboeken over vergelijkend staatsrecht en internationaal recht wordt (onder andere) de triasleer besproken en vindt een bespreking plaats van de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht in het betreffende land. In het kader van dit hoofdstuk heeft de focus in de onderzochte landen gelegen op de uitvoerende macht op centraal niveau en meer specifiek de soorten ministers. Zie ook Ginsburg & Dixon 2011, p. 1-5. Daarnaast ook Hague & Harrop 2004, p. 209-210.

8 Zie bijvoorbeeld Florijn 1993, p. 157.

9 Deze stappen komen grotendeels overeen met de onderzoeksfasen die Adams beschrijft, met name het beschrijven van het onderzochte stelsel of onderwerp en het beschrijven van overeenkomsten en verschillen, zie Adams 2011, p. 194.

10 Daarom is ook een Minister van Staat uit een van de vergeleken landen geïnterviewd en zijn schriftelijke vragen gesteld aan deskundigen die het land in kwestie goed kennen (zie ook de verantwoording hierover in het eerste hoofdstuk).

11 Tak & Fiselier 2004, p. 3. Naast (in hun) cultuur kunnen landen ook verschillen in waarden en instituties, Zie Hofstede, Hofstede & Minkov 2011, p. 36. Ook wat dat aspect betreft liggen België, Duitsland, Zweden en Frankrijk dicht bij elkaar.

12 Zie Claes, Heringa, Van der Sluis & Stremmer 2021, p. 7. Ook Van Mourik 2012, p. 10.

DEEL A ZELFDE BENAMING, ZELFDE INHOUD

5.3 België

5.3.1 Regeling in de Grondwet en regering?

België heeft een Grondwet. Deze telt 198 artikelen, verdeeld over negen titels. In artikel 1 is verwoord dat België een federale staat is die bestaat uit gemeenschappen en gewesten. De gemeenschappen zijn de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap (artikel 2). De gewesten zijn het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Gewest (artikel 3). Titel III, die gaat over De machten, is onderverdeeld in diverse hoofdstukken, waarbij voor dit onderzoek Hoofdstuk III, over De Koning en de federale Regering, van belang is. In artikel 96 staat dat de Koning ministers benoemt en ontslaat. In artikel 99 is geregeld dat de Ministerraad ten hoogste vijftien leden telt waarbij expliciet is bepaald dat de Ministerraad evenveel Nederlandstalige als Franstalige ministers telt, de Eerste Minister eventueel uitgezonderd.¹³

5.3.2 Vergelijkbaarheid met ons ministerschap van Staat?

In België kent men, net als in Nederland, een drietal soorten ministers. Een 'gewone', reguliere minister met portefeuille, een minister zonder portefeuille (die niet de leiding heeft over een ministerie maar 'inhuist' of onderdak heeft bij een van de ministeries) én de Minister van Staat. In de periode van koning Leopold I (1831-1865) werden dubbelposities bekleed toen sommige Ministers van Staat ook nog behoorden tot een van de andere categorieën (zoals bijvoorbeeld Félix de Mérode en Felix de Mûelenaere).¹⁴ Later was dit niet meer het geval. Op dit moment kent België alleen de minister met portefeuille en de Minister van Staat. Alleen de eerste is in de Grondwet geregeld.

Het ministerschap van Staat is, net als in ons land, louter een eretitel (in het Frans: 'titre of position honorifique'). De Ministers van Staat maken geen deel uit van de ministerraad, hebben geen formele status of verantwoordelijkheid, hoeven geen eed af te leggen, krijgen geen salaris en worden voor het leven benoemd.¹⁵ In verband met dit laatste wordt benadrukt dat hun positie niet meer onderhevig is aan de politieke 'waan van de dag'.¹⁶ De Ministers van Staat hebben hun benoeming te danken aan een lange staat van publieke dienst. Dit hoeft overigens niet alleen als minister te zijn.¹⁷ Ook par-

13 Deze bepaling/beperking geldt vanaf 1994, zie Woyke 2003, p. 397.

14 Van den Heuvel 1894, p. 19-27.

15 Roossens 1979, p. 197.

16 Van den Heuvel 1894, p. 23-24.

17 Wel geldt het ongeschreven criterium dat sprake moet zijn van verdiensten in de loop van een *politieke* loopbaan. Het moet gaan om vooraanstaande *politieke* personen, zie Senelle, Clement & Van de Velde 2004, p. 285.

lementaire ervaring kan redengevend zijn bij een benoeming.¹⁸ Waar het om gaat is het zich hebben ingezet voor het algemeen belang.

Naast het feit dat het ook in België aan officiële criteria ontbreekt wie voor het ministerschap van Staat in aanmerking komt, moet iemand wel een vorm van staatsmanschap hebben getoond. Dit hoeft overigens niet per se als minister te zijn. Voor een juist evenwicht wordt er naar gestreefd dat elke democratische partij, die in het federaal parlement is vertegenwoordigd, op zijn minst één Minister van Staat telt. Ook is het gebruikelijk dat een uittredende eerste minister de titel Minister van Staat krijgt.¹⁹ Hier verschilt België wat betreft benoemingsbeleid toch enigszins van Nederland. Een Minister van Staat in Nederland moet, met uitzondering van de oud-vice-president van de Raad van State, minister zijn geweest en ook is het in Nederland geen vast gebruik dat elke oud-premier automatisch Minister van Staat wordt.

In het telefoontje dat een bij de koning voor te dragen Minister van Staat krijgt, wordt door de Eerste Minister kort toegelicht waarom die persoon voor de eretitel in aanmerking komt. Bij het toekenningsproces speelt – in tegenstelling tot de Nederlandse situatie²⁰ – niet zozeer de fractievoorzitter maar meer de *partij*voorzitter een rol. Deze laatste heeft in België in politiek opzicht een iets voornamere positie. België kent tot nu toe 228 Ministers van Staat (ter vergelijking: Nederland heeft er 126).²¹ Dit is een behoorlijk aantal, zeker gelet op de omstandigheid dat België pas na de zelfstandige constitutionele monarchie in 1830 met het benoemen van Ministers van Staat is begonnen. Wat opvalt is dat er bij een benoemingsmoment of -'ronde' van Ministers van Staat soms wel tien Ministers van Staat ineens worden voorgedragen.²² Dit heeft te maken met de hierboven aangehaalde staatkundige structuur van België met zijn gemeenschappen en gewesten, waarbij telkens rekening gehouden moet worden met Vlaams versus Waals,²³ links en rechts, gelovig en niet gelovig. Door deze verdeling moet ook bij de (verdeling van de) Ministers van Staat een ingewikkelde matrix worden opgelost. Toen door de kabinetten Verhofstadt I en II in de periode januari 2002- januari 2004 maar liefst zestien Ministers van Staat (respectievelijk tien en zes) voor benoeming werden voorgedragen, werd opgemerkt 'dat iedereen het blijkbaar kan worden'. Dit zou kunnen leiden tot een 'ontwaarding' en het afbreuk doen aan de exclusiviteit van de titel.

In het tweede hoofdstuk van dit onderzoek is aan de orde gekomen dat de Minister van Staat in Nederland tijdelijk (tussen 1842 en 1850) als buitengewoon lid deel heeft uitgemaakt van de ministerraad. In België heeft een vergelijkbare situatie bestaan. Tussen 1830 tot en met de Eerste Wereldoorlog kon de Minister van Staat door de

18 Zoals het geval is bij de Belgische Minister van Staat die ik voor dit onderzoek heb geïnterviewd. Zie voor de verantwoording de opmerkingen die hierover in het eerste hoofdstuk (paragraaf 1.3) zijn gemaakt.

19 Senelle, Clement & Van de Velde 2004, p. 286.

20 Zoals besproken in paragraaf 4.3 van hoofdstuk vier.

21 Het aantal vrouwelijke Ministers van Staat is, opvallend genoeg, gelijk aan dat in Nederland: zeven.

22 Met zelfs een uitschieter naar 14 Ministers van Staat nét na de Tweede Wereldoorlog, door de regering Van Acker II).

23 Zo is in de Grondwet (in artikel 86bis) voorgeschreven dat de Ministerraad evenveel Nederlandstalige als Franstalige ministers telt, zie ook Hirsch Ballin 1987, p. 90.

koning worden ontboden om of deel uit te maken van de ministerraad of ad interim lid te worden van de ministerraad. Dit leidde, net als bij ons, tot kritiek en is vervolgens afgeschaft. Desondanks maakten de Ministers van Staat tijdens de Tweede Wereldoorlog nog deel uit van het comité van advies van de regering in Londen.²⁴

Zoals de Minister van Staat in ons land een tijd lang deel heeft uitgemaakt van de *Kabineterraad*, maakt de Minister van Staat in België (nog steeds) deel uit van de zogeheten *Kroonraad*.²⁵ Dit is een vergadering van de koning met de ministers waaraan de Ministers van Staat worden toegevoegd.²⁶ Dit orgaan is een instituut uit het ongeschreven staatsrecht, is niet geregeld in de Grondwet en wanneer de Ministers van Staat aan de Kroonraad deelnemen hebben zij geen enkele bevoegdheid. Want net als in Nederland oefenen de Ministers van Staat geen ambt uit en beschikken zij niet over bevoegdheden (die wel aan een reguliere minister toekomen). De Kroonraad vergaderde in zijn bestaan tot nu toe slechts vijf keer.²⁷ Omdat zowel de Kroonraad als de Minister van Staat berusten op gewoonte, bracht dit enkele leden van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers op 20 december 2007 er toe om een voorstel te doen om een artikel *99bis* in de Grondwet op te nemen waarin zou worden bepaald dat 'geen andere raad dan de Ministerraad het Staatshoofd kan adviseren en informeren'. Dit voorstel heeft het niet gehaald.²⁸

5.3.3 Bijzondere facetten

Wanneer de formuleringen van het koninklijk besluit tot benoeming van een Minister van Staat naast elkaar worden gelegd blijken er enkele verschillen te bestaan tussen de Nederlandse en de Belgische situatie. Bij wijze van voorbeeld zijn de benoemingen van twee voormalig premiers met elkaar vergeleken.

Naast een verschillende aanhef (Wij, Beatrix... versus FILIP,²⁹ Koning...) wordt in het Belgische besluit ook vermeld op wiens voordracht de benoeming gebeurt. Dit is in Nederland onder het koningschap van Wilhelmina afgeschaft. Daarnaast is het Belgische besluit artikelsgewijs opgezet. Bovendien wordt in België – anders dan in Nederland – het voormalige ambt vermeld dat de te benoemen Minister van Staat heeft bekleed, in dit geval Eerste Minister³⁰ (in Nederland met minister-president aangeduid). Net als in Nederland krijgen de Minister van Staat geen vergoeding. Wel is aan de toekenning een aantal privileges verbonden, zoals de mogelijkheid tot het voeren van een zogeheten A-kenteken op de auto en het krijgen van enige begeleiding door

24 Zie Senelle, Clement & Van de Velde 2004, p. 286.

25 Van de Lanotte, Bracke & Goedertier 2017, p. 83.

26 Roossens 1979, p. 192. In het Frans en in de literatuur Le Conseil de la Couronne genoemd.

27 Op 16 juli 1870 (uitbreken Frans-Duitse oorlog), op 2 en 3 augustus 1914 (ultimatum van Duitsland aan België), 2 mei 1919 (Verdrag van Versailles), 22 juli 1950 (Koningskwestie) en 18 februari 1960 (onafhankelijkheid van Kongo), zie Dupriez 1892 (1), p. 214. Ook Roossens 1979 p. 193-197.

28 Doc 52 0624/001, tweede zitting van de 52^e zittingsperiode.

29 In hoofdletters.

30 Of, in een ander geval, bijvoorbeeld Baron Frans van Daele, gewezen kabinetschef van de koning, kb van 2 november 2017, bron: <http://www.ejustice.just.fgov.be>.

Nederland	België
Wij, Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.	FILIP, Koning der Belgen, Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet. Op de voordracht van de Eerste Minister,
Hebben besloten en besluiten:	Hebben Wij besloten en besluiten Wij:
te benoemen tot Minister van Staat	Artikel 1. De heer Ch. MICHEL, gewezen Eerste Minister, wordt benoemd tot Minister van Staat.
W. Kok.	Art. 2. Dit besluit treedt heden in werking.
Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan mededeling zal worden gedaan in de <i>NEDERLANDSE STAATSCOURANT</i> en waarvan afschrift zal worden gedaan aan de Raad van Ministers.	Art. 3. De Eerste Minister is belast met de uitvoering van dit besluit.
's-Gravenhage, 11 april 2003.	Gegeven te Ciergnon, 31 oktober 2019.
Beatrix.	FILIP
De Minister-President, Minister van Algemene Zaken, J.P. Balkenende.	Van Koningswege: De Eerste Minister, S. Wilmes

Tabel 7 Vergelijking van formuleringen van benoemingen tot Minister van Staat tussen Nederland en België.

de staat bij de uitvaart.³¹ Terwijl de Ministers van Staat in Nederland nog met enige regelmaat op informele basis samenkomen, is dit in België niet het geval. Zij worden uitgenodigd voor bijvoorbeeld de nieuwjaarsreceptie van de koning, de herdenking van de Tweede Wereldoorlog en de Belgische officiële feestdag (21 juli) en treffen en spreken elkaar dan. Afzonderlijke samenkomsten voor de Ministers van Staat zijn er niet. Ook worden zij niet geconsulteerd voor of ingeseind na de benoeming van een nieuwe Minister van Staat.

Waar in Nederland een Minister van Staat soms nog wordt ingezet om mee te gaan met bijvoorbeeld een (handels)missie, geldt dat niet voor de Minister van Staat in België. Naast de aanwezigheid tijdens enkele protocollaire momenten, wordt nauwelijks (nog) gebruik gemaakt van zijn kennis en ervaring. Heel soms kan de Minister van Staat nog een telefoontje verwachten van het Hof, waarbij de koning bijvoorbeeld de Ministers van Staat raadpleegt en om hun mening vraagt bij constitutionele kwesties.³²

31 Gerechtigd tot het voeren van een A-kenteken zijn onder meer de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, leden van de federale regering, vertegenwoordigers van de Hoge Magistratuur en Provinciegouverneurs. De leden van het koningshuis voeren overigens een ander kenteken, dat bestaat uit (een tot drie) cijfers.

32 Bijvoorbeeld bij de hervorming van de Grondwet in 2007, waarbij de koning een brede, partijpolitieke raadpleging wenste. In de media werd vervolgens geschreven over de koning die 'tijd wilde winnen'.

5.4 Nieuw-Zeeland

5.4.1 Regeling in de Grondwet en regering?

Nieuw-Zeeland is een constitutionele monarchie, lid van het voormalige Britse Gemeenebest en heeft Charles III als staatshoofd. Charles III wordt vertegenwoordigd door een gouverneur-generaal.³³ Deze laatste vormt samen met het parlement de wetgevende macht. De gouverneur-generaal benoemt ook de minister-president en – na een aanbeveling van de minister-president – ook de ministers. De gouverneur-generaal en het kabinet vormen samen de uitvoerende raad. De leden van het kabinet zijn ook lid van het parlement. Dit alles is niet in een Grondwet neergelegd, die heeft Nieuw-Zeeland niet, maar in een aantal losse Acts.³⁴ Zo kent het land een Constitution Act 1986, een State Sector Act 1988, een Electoral Act 1993, een Human Rights Act 1993 en een Judicature en Legislature Act 1908.³⁵ Samen kunnen deze Acts gezien worden als de ongeschreven Grondwet.³⁶

5.4.2 Vergelijkbaarheid met ons ministerschap van Staat?

In de hierboven aangehaalde Constitution Act 1986 is in het tweede deel over de uitvoerende raad in artikel 6 een bepaling opgenomen over de ministers ('Ministers of the Crown'). Het kabinet van Nieuw-Zeeland telt drie soorten ministers. Naast de 'gewone' ministers kent het, net als Nederland, ministers zonder portefeuille. Daarnaast kent Nieuw-Zeeland sinds de jaren 70 van de vorige eeuw ook Ministers van Staat. Deze Ministers van Staat nemen – anders dan in Nederland – in het kabinet plaats, krijgen een aantal rollen en verantwoordelijkheden van de minister-president en fungeren als 'senior adviseur'.³⁷

Oud-premier Keith Holyoake was in 1975 de eerste die voor deze benoeming in aanmerking kwam. Daarna volgde de man die tot 1993 voorzitter was van het Huis van Afgevaardigden. Deze Robin Gray werd in datzelfde jaar nog tot Minister van Staat benoemd. Daarop volgde de benoeming van oud-premier Jim Bolger in 1997. Ze waren allemaal lid geweest van de Nationale Partij en werden naast hun ministerschap van Staat tevens benoemd tot 'Associate Minister of Foreign Affairs'. Een parallel met de Nederlandse Minister van Staat is dat het ook in Nieuw-Zeeland een erebenoeming betreft.³⁸

33 Angelo 2015, p. 17-18 en 44.

34 Charters 2011, p. 176.

35 Angelo 2015, p. 23-26.

36 De 'UK Act to Grant a Representative Constitution to the Colony of New Zealand from 1852' (met amendementen).

37 Gustafson 2007, p. 363, randnummer 106. Zie ook artikel 2.30 van het Cabinet Manual uit 2017.

38 Gustafson 2007, p. 362, randnummer 106.

5.4.3 Bijzondere facetten

Het ministerschap van Staat van Holyoake, dat speciaal voor hem werd gecreëerd, was er een met een bedoeling, die doet denken aan bijvoorbeeld de benoeming van Van Hogendorp door Willem I. Beiden werden ‘geparkeerd’ in hun nieuwe functie zodat ze geen of minder schade konden aanrichten. Ook werd van Holyoake verwacht om de manier van regeren van de toenmalige premier Muldoon trouw te verdedigen.³⁹

DEEL B ZELFDE BENAMING, ANDERE INHOUD

5.5 Frankrijk

Zoals al uit het tweede hoofdstuk bleek,⁴⁰ heeft ons land de benaming Minister van Staat niet zelf bedacht maar overgenomen van de Fransen. Daar bestaat de *Ministre d’État* al vanaf Lodewijk XIV. Een aspect dat daar zowel vroeger als nu aan de *Ministre d’État* is verbonden is dat van exclusiviteit. Het is een titel die slechts aan enkelen wordt toegekend. Bovendien is aan het ministerschap een hoge status verbonden. De *Ministre d’État* behoort tot de bijna hoogste categorie binnen de regering en komt in de hiërarchie meteen na de Eerste minister.⁴¹ Daarna (pas) komen de reguliere ministers (‘*ministres de plein exercice*’ of ‘*ministres à portefeuille*’), de staatssecretarissen (‘*secrétaires d’État*’) en de gedelegeerd ministers (‘*ministres délégués*’).⁴² Deze laatste zijn verbonden aan een van de andere ministers.⁴³ De titel *Ministre d’État* wordt toegekend aan politieke zwaargewichten die in een regering een strategische positie innemen.⁴⁴ Ook in Frankrijk heeft de *Ministre d’État* een ontwikkeling doorgemaakt, namelijk van adviseur van de koning die zitting had in de hofraad tot minister in het huidige tijdperk.⁴⁵ En als gezegd is hij niet zo maar een minister. De *Ministre d’État* krijgt óf een van de belangrijkste ministeries toegekend óf hij krijgt een coördinerende rol binnen de regering.⁴⁶

39 Gustafson 2007, p. 363, randnummer 107 en 108.

40 De bespreking van Frankrijk in dit hoofdstuk is daarom kort en aanvullend op wat in het tweede hoofdstuk is besproken.

41 Duhamel & Tusseau 2020, p. 237. Artikel 8 van de Constitutie van 1958 regelt overigens alleen de benoeming en het ontslag van ministers. Er vindt (daar) geen uitsplitsing in soorten ministers plaats. Zie ook Kortmann & Broeksteeg 2012, p. 140.

42 Op een gemiddeld aantal ministers van ongeveer 15 à 20 in de regering de afgelopen 30 jaar bedroeg het aantal *Ministres d’État* daarin telkens maximaal vijf. Nog te vermelden waard is dat Franse ministers hun positie niet zozeer te danken hebben aan een lange carrière binnen een politieke partij maar eerder de omstandigheid dat ze binnen het staatsapparaat een hoge ambtelijke functie hebben bekleed, zie Kempf 2003, p. 311).

43 De Gunten, Martin, Niogret & Zwang 2020, p. 40.

44 Foillard 2018, p. 266.

45 Saint-Bonnet & Sassier 2022, p. 366.

46 Waarbij de benoeming van *Ministres d’État* zonder portefeuille kan gebeuren op grond van overwegingen van politiek evenwicht binnen de regering, zie Kortmann & Broeksteeg 2012, p. 140.

5.6 Duitsland

5.6.1 Regeling in de Grondwet en regering?

De Bondsrepubliek Duitsland is, net als België, een federale staat. Het kent een geschreven Grondwet die bestaat uit 146 artikelen, verdeeld over elf hoofdstukken. In hoofdstuk zes zijn bepalingen opgenomen die gaan over de federale regering. Aan het hoofd van de regering staat de (bonds)kanselier. Deze moet worden onderscheiden van de bondspresident die vooral representatieve taken vervult. De bondsregering bestaat uit de bondspresident en de bondsministers (artikel 62 van de Grundgesetz, de Duitse Grondwet).⁴⁷ Ter ondersteuning van de ministers bestaan zowel de ambtenaren-Staatssecretarissen als de parlementaire Staatssecretarissen.⁴⁸ De eerste heeft een (beleids-)uitvoerende taak.

5.6.2 Vergelijkbaarheid met ons ministerschap van Staat?

Het Duitse staatkundige systeem kent het ambt van de *parlementarische Staatssekretär*. Deze bestaat sinds 1967 en ontlast de minister van bepaalde taken (inclusief vervanging) en onderhoudt in het bijzonder namens de minister intensieve contacten met de Bondsdag, het Duitse parlement.⁴⁹ Deze bijzondere staatssecretaris is een verbindingsschakel tussen de regering en de fracties in de Bondsdag.⁵⁰ Deze staatssecretaris maakt formeel geen deel uit van de regering en is lid van de Bondsdag. Qua rang staat de parlementaire Staatssecretaris tussen de federale ministers en de ‘gewone’ staatssecretaris in. Een soort ‘staatssecretaris+’.⁵¹ Vanwege deze hoge positie wordt ook wel van een *Staatsminister* gesproken.⁵² Op dit moment bestaat zo’n staatsminister voor onder andere de beleidsterreinen Oost-Duitsland en Europese Zaken. Deze term is de Duitse benaming, waarbij de invulling anders is – en meer inhoud heeft – dan het geval is bij het ministerschap van Staat in ons land. Duitsland heeft momenteel 35 van deze specifieke staatssecretarissen. Tussen de Bondsminister en zijn parlementaire Staatssecretaris bestaat een sterke vertrouwensband.⁵³

Anders dan in ons land kent Duitsland geen erefunctie voor oud-politici. Wel kent Duitsland bijvoorbeeld het Bundesverdienstkreuz voor mensen die een bijzondere verdienste voor Duitsland hebben gehad. Deze onderscheiding is niet exclusief bedoeld voor oud-politici.

47 Daarnaast kennen de *Bundesländer* elk een *minister-präsident* en *landesministers*.

48 Zie ook <http://www.duitslandinstituut.nl>.

49 Bovend'Eert & Burkens 2012, p. 84-85.

50 Gröpl 2021, randnummer 1304.

51 Ismayr 2003, p. 457.

52 De salariering is ook niet onaanzienlijk. Exclusief nog bijkomende toeslagen ontvangen zij ruim € 12.000 per maand (ter vergelijking: een bondsminister verdient ruim € 16.000 per maand, een Nederlandse minister komt op ruim € 14.000 en een staatssecretaris op ruim € 13.000 per maand). Bronnen: <http://www.steuerzahler.de> en <http://www.parlement.com>.

53 Waarbij deze staatssecretaris bijvoorbeeld voor de minister moet peilen hoe het staat met het politieke draagvlak voor bepaalde maatregelen. Bron: <http://www.bmi.bund.de>.

5.6.3 Bijzondere facetten

Soms kan op twee manier tegen de parlementaire Staatssecretaris worden aangekeken. Sommigen blijven (te) lang hangen in deze positie ('troostprijs') en klimmen nooit op tot minister, voor anderen is het weer wel een springplank om politiek hoger op te komen.⁵⁴

5.7 Zweden

5.7.1 Regeling in de Grondwet en regering?

Zweden kent een zogeheten Regeringsform (Rf) die is onderverdeeld in een tiental hoofdstukken. Het land is een monarchie met een koning die alleen ceremoniële en representatieve taken heeft. Hij maakt geen deel uit van de Zweedse regering.⁵⁵ Dit is neergelegd in artikel 1:6 van de Rf.⁵⁶ Het parlement, de riksdag, is de hoogste staatsmacht, met een regering die het land bestuurt en die verantwoording hiervoor aan het parlement aflegt. De regering bestaat uit de minister-president (die 'statsminister' wordt genoemd)⁵⁷ en de overige ministers (ook wel met 'statsråden' aangeduid).⁵⁸ De Zweedse regering telt ongeveer 20 tot 22 ministers, waarvan er ongeveer 12 tot 14 aan het hoofd staan van een departement. De overige ministers zijn belast met een deeltaak.⁵⁹ Deze ministers zijn te vergelijken met de Nederlandse 'minister zonder portefeuille'.

5.7.2 Vergelijkbaarheid met ons ministerschap van Staat?

Als de benaming Statsminister in Zweden berust bij de minister-president, is de vraag of het Zweedse staatsbestel nog een 'figuur' kent net als onze Minister van Staat. Dit is niet het geval. Het toekennen van eretitels past ook niet bij de Zweedse maatschappij en mentaliteit die sterk uitgaan van 'equality'.⁶⁰ Aan het begin (in artikel 1:2) van de Rf is zelfs expliciet neergelegd dat publieke macht wordt uitgeoefend met respect voor de gelijke waarde van alle mensen en voor de vrijheid en gelijkwaardigheid van het individu.

54 *Süddeutsche Zeitung* 16 maart 2018.

55 Kjellefold 2011, p. 273.

56 Zweden kent een viertal wetten ('fundamental laws') die allemaal de status van grondwet hebben. Naast de *Regeringsform* uit 1974, waarin staatsrechtelijke onderwerpen zijn geregeld, is er de *Successionsordning* van 1810 met regels over de troonsopvolging, de *Tryckfrihetsförordning* van 1949 die regels bevat over drukpersvrijheid en de openbaarheid van overheidsdocumenten en de *Yttrandefrihetsgrundlag* van 1991 over vrijheid van meningsuiting in relatie tot moderne media, zie Kjellefold 2011, p. 265 en Jahn 2003, p. 93-94. Hoewel tussen deze wetten formeel geen verschil in rangorde bestaat, geldt de *Regeringsform* in de praktijk als dé grondwet, De Meij 2012, p. 392.

57 Ook hier lijkt de benaming op onze Minister van Staat, maar verschilt deze inhoudelijk.

58 Artikel 6:1.

59 De Meij 2012, p. 409.

60 Zweden scoort ook extreem laag op de machtafstandsindex, zie Hofstede, Hofstede & Minkov 2011, p. 70 en 92.

5.7.3 Bijzondere facetten

De Zweedse koning reikt soms de ‘Konungens medalj’ uit, een hoge onderscheiding voor mensen die zich hebben ingezet voor de samenleving. Premiers, zoals Carl Bildt, hebben deze Hofmedaille, afgezet met en zonder briljanten,⁶¹ gekregen maar bijvoorbeeld ook een ondernemer.⁶² Hier komt de kernwaarde van gelijkwaardigheid weer (in) terug. Overigens is het niet zo dat een hoge oud-politicus of bestuurder helemaal uit beeld verdwijnt. Soms krijgt deze nog opdrachten van de regering of wordt hij of zij gevraagd een onderzoek te leiden.

5.8 Verenigd Koninkrijk

5.8.1. Regeling in de Grondwet en regering?

Het VK heeft geen geschreven Grondwet. Het Britse staatsrecht heeft als bronnen wetgeving, rechtspraak, gewoonte, conventions en doctrine.⁶³ De regering zit gelaagd en – hierdoor ook – vrij ingewikkeld in elkaar.⁶⁴ De koning maakt geen deel uit van de regering en de uitdrukking ‘His Majesty’s Government’ slaat alleen op de ministers.⁶⁵ Er zijn verschillende soorten bewindslieden. Naast de Prime Minister zijn er Cabinet Ministers of Secretaries of State.⁶⁶ Deze leiden een departement en worden daarom ook wel Departmental Ministers genoemd.⁶⁷

5.8.2. Vergelijkbaarheid met ons ministerschap van Staat?

Naast de hiervoor genoemde ministers kent het Verenigd Koninkrijk de *Minister of State*. Deze is wel verbonden aan een departement maar staat niet aan het hoofd ervan. Deze Minister of State is met bepaalde taken belast en is te vergelijken met de minister zonder portefeuille zoals we die in ons land kennen. Deze minister is geen lid van het kabinet.⁶⁸ De Minister of State heeft hiërarchisch de Prime Minister en de Cabinet Ministers of Secretaries of State boven zich.⁶⁹ Onder hem zit de Parliamentary Under-Secretary of State. Deze laatste bewindspersoon is met name op de relatie met het parlement gericht.⁷⁰

61 Het exemplaar zonder briljanten wordt iets vaker uitgereikt, in het bijzonder aan mensen uit de wetenschap en cultuur.

62 Het gaat hier om Niklas Zennström. Bron: de site van het Zweedse Hof: <https://www.kungahuset.se>.

63 Prakke & De Lange 2012, p. 328-329 en ook Sturm 2003, p. 226.

64 Sturm 2003, p. 233-236.

65 Prakke & De Lange 2012, p. 336.

66 James 2009, p. 351.

67 Prakke & De Lange 2012, p. 336, 337 en 382.

68 Zie Hirsch Ballin 1987, p. 112.

69 Bovend'Eert merkt op dat in veel Engelstalige landen de naam ‘secretary’ is voorbehouden aan een minister, terwijl ‘minister’ daar vaak duidt op de tweede en niet de eerste man op een departement, Bovend'Eert 2020, p. 111.

70 Prakke & De Lange 2012, p. 382.

5.8.3 Bijzonder facet: de Privy Council

Een instituut dat niet onbesproken mag blijven is de Privy Council (PC). Dit is een adviescollege ten behoeve van de koning dat is ontstaan in de periode van de Normandische heerschappij door Willem de Veroveraar, ook wel William I genoemd (1066).⁷¹ Hoewel bij het woord 'privy' in eerste instantie zou kunnen worden gedacht aan een geheime of privé-raad ten behoeve van de koning, duidt het woord meer op 'vertrouwelijk' in de zin van een adviseur op wie de koning vertrouwt en die door hem in vertrouwen kan worden genomen.⁷² Overigens is de PC niet de eerste benaming van dit orgaan. Aanvankelijk werd gesproken van een Permanent of Continual Council.⁷³ Toen de PC steeds ging lijken op een regering die het land bestuurde, veranderde het van een 'Kings Council' in een (breder) PC.⁷⁴

Overigens heeft de PC een bestuurlijke en een juridische tak. Deze laatste, het Judicial Committee (JCPC) dat fungeert als hof van laatste beroep voor de Britse overzeese gebiedsdelen van het Verenigd Koninkrijk,⁷⁵ wordt in het bestek van dit onderzoek verder buiten beschouwing gelaten.⁷⁶

De PC telt op het moment van dit onderzoek 744 leden.⁷⁷ Alle leden van de regering worden uit hoofde van hun functie ook tevens benoemd tot lid van PC. En aangezien het een lidmaatschap *voor het leven* is, maakt dit dat de PC in de loop der tijd verder is uitgebreid wat betreft het aantal deelnemers.⁷⁸ Naast huidige en voormalige ministers zijn bijvoorbeeld ook de aartsbisschop en voornamen leden van de Engelse hofhouding lid van de PC. De leden van de PC worden Privy Counsellors genoemd, dragen de titel 'Right Honourable'⁷⁹ voor hun naam en aan het hoofd van de PC staat de 'Lord President of the Council'. Deze is daarnaast (als hoofdfunctie) altijd minister van de regering.⁸⁰ Om lid te worden moeten er ook een eed worden afgelegd.⁸¹ Deze luidt als volgt:⁸²

You do swear by Almighty God to be a true and faithful Servant unto The Queen's Majesty as one of Her Majesty's Privy Council.

You will not know or understand of any manner of thing to be attempted, done or spoken against Her Majesty's Person, Honour, Crown or Dignity Royal, but you will lett and withstand

71 In de Interpretation Act 1978, meer in het bijzonder in Schedule 1, *Definitions*, omschreven als 'The Lords and others of Her Majesty's Most Honourable Privy Council'. Zie ook Dicey 1887, p. 6. Eerder had het ook de naam 'his Highnes Pryvey Counsaill', zie Gladden 1972, p. 92.

72 Rogers 2015, p. 12.

73 Dicey 1887, p. 6.

74 Rogers 2015, p. 49 en 77. Dicey spreekt in dit kader van de 'outgrowth' van de Council (Dicey 1887, p. 146).

75 Zoals Trinidad en Tobago en de Kaaimaneilanden. In totaal gaat om het 46 overzeese gebiedsdelen.

76 Zie bijvoorbeeld Everett 2016, p. 9-10.

77 Zie de website van de PC: <http://privycouncil.independent.gov.uk/privy-council>.

78 O'Connor 2009, p. 7.

79 Afgekort als Rt Hon., zie Rogers 2015, p. 325.

80 O'Connor 2009, p. 4.

81 Everett 2016, p. 3.

82 Weergegeven in Everett 2016, p. 12. De(ze) tekst gaat nog uit van Koningin Elisabeth II.

the same to the uttermost of your power, and either cause it to be revealed to Her Majesty Her-self, or to such of Her Privy Council as shall advertise Her Majesty of the same.

You will in all things to be moved, treated and debated in Council, faithfully and truly declare your Mind and Opinion, according to your Heart and Conscience; and will keep secret all matters committed and revealed unto you, or that shall be treated of secretly in Council. And if any of the said Treaties or Counsels shall touch any of the Counsellors you will not reveal it unto him but will keep the same until such time as, by the consent of Her Majesty or of the Council, Publication shall be made thereof.

You will to your uttermost bear Faith and Allegiance to the Queen's Majesty; and will assist and defend all civil and temporal Jurisdictions, Pre-eminences, and Authorities, granted to Her Majesty and annexed to the Crown by Acts of Parliament, or otherwise, against all Foreign Princes, Persons, Prelates, States, or Potentates. And generally in all things you will do as a faithful and true Servant ought to do to Her Majesty.

SO HELP YOU GOD.

Elke maand komt de pc bijeen maar nooit (meer) voltallig.⁸³ In de praktijk zijn het meestal de leden van de huidige regering die deelnemen aan de werkzaamheden en die daarvoor verantwoording schuldig zijn aan het parlement.⁸⁴ De belangrijkste beslissingen die in de pc aan de orde komen zijn de zogenoemde Orders in Council en de Orders of Council. De Orders kunnen van wetgevende, bestuurlijke of rechtsprekende aard zijn,⁸⁵ die (de) kracht van wet hebben.⁸⁶ Een verschil tussen de Orders is dat de Orders in Council goedkeuring van de koning nodig hebben. De Orders of Council kunnen ook door de betreffende ministers, de 'Lords of the pc', worden goedgekeurd. Sinds het begin van deze eeuw is de pc meer een 'mechanisme' waarin overeenstemming wordt bereikt als zaken meerdere departementen aangaan.⁸⁷ In vergelijking met vroeger heeft de pc status verloren en een meer symbolische betekenis gekregen.⁸⁸

Hoewel het Verenigd Koninkrijk geen minister kent die in inhoudelijk opzicht te vergelijken is met de Minister van Staat in ons land kunnen we zeker de oud-ministers die lid zijn van de pc als een soort van Ministers van Staat beschouwen. Ook zij hebben veel bestuurlijke ervaring en kunnen als zodanig van waarde zijn voor het staats-hoofd en het kabinet. Een opvallende parallel tussen de pc en de Ministers van Staat is ook dat ze allebei met een zekere schimmigheid zijn omgeven.⁸⁹ Ook geldt het lidmaatschap van de pc respectievelijk het ministerschap van Staat in beide gevallen als eervol.⁹⁰

In onderstaand schema zijn er een aantal overeenkomsten en verschillen tussen de (leden van de) Privy Council en de Minister van Staat opgenomen:

83 De Lange 2020, p. 2.

84 Zie de website van de pc: <http://privycouncil.independent.gov.uk/privy-council>.

85 Prakke & De Lange 2012, p. 341.

86 Everett 2016, p. 3 en 6.

87 Zie de website van de pc: <http://privycouncil.independent.gov.uk/privy-council>.

88 Rogers 2015, p. 160.

89 O'Connor 2009, p. 1. In zijn woorden: 'The Privy Council is shrouded in mystery'.

90 In een bijdrage in *The Guardian* van 14 december 2000 met de titel 'Let's abolish this absurdity' spreekt Lord Roy Hattersley, zelf lid van de pc, over het lidmaatschap (dat voelt) als een medaille.

	Privy Counsellor	Minister van Staat
Overeenkomst	Bij koninklijk besluit benoemd, op voordracht van de minister-president.	Bij koninklijk besluit benoemd, op voordracht van de ministerraad.
	Benoeming geldt in beginsel voor leven. In vijf gevallen trokken de leden zich vanwege misstappen terug uit de PC (onder andere vanwege meened of fraude). ⁹¹	Benoeming geldt in beginsel voor het leven. In een tweetal gevallen is het benoemingsbesluit ingetrokken (Van Hogendorp in 1819 en De Geer in 1947).
	De persoon in kwestie is minister (geweest) en kan als zodanig een adviseur van de koning(in) of het kabinet zijn.	De persoon in kwestie heeft een zekere senioriteit als (gewezen) politicus of bestuurder en kan als zodanig een adviseur van de koning(in) of het kabinet zijn.
Verschil	De PC is sterk in omvang gegroeid. Van tientallen tot vele honderden. ⁹²	De omvang van het aantal Ministers van Staat is relatief beperkt gebleven (126).
	Legt een eed af. Aan het lidmaatschap zijn twee aspecten verbonden, te weten de binding die van de eed uitgaat en het nationaal belang voorop stellen in plaats van partij(politiek) belang. ⁹³	Legt geen eed af. Aan de benoeming is verder ook geen gerichte taak en vergoeding verbonden.
	Geen scheiding van kerk en staat (aartsbisschoppen maken, vanwege hun machtige positie, deel uit van de PC). ⁹⁴	Scheiding van kerk en staat (alleen oud-politici en bestuurders kunnen Minister van Staat worden). ⁹⁵
	PC heeft fysieke zetel/vestiging (eerder in Downing Street, later in Carlton Gardens). ⁹⁶	Geen fysieke vestiging(splaats). Jaarlijks komen de Ministers van Staat in de buurt van het Binnenhof informeel bijeen.
	Neemt beslissingen, de hierboven genoemde Orders 'in and of Council'. ⁹⁷	Geen beslissingsbevoegdheid.

Tabel 8 Overeenkomsten en verschillen tussen leden Privy Council en Minister van Staat.

91 Rogers 2015, p. 9-10.

92 Van 20 personen in het jaar 1600 tot ruim 700 leden op het moment van dit onderzoek.

93 Rogers 2015, p. 271.

94 Rogers 2015, p. 46.

95 Dit blijkt uit de benoemingen uit het verleden.

96 Rogers 2015, p. 285.

97 Rogers 2015, p. 184 en 307.

5.9 Vergelijking met Nederland

In dit hoofdstuk is geïnventariseerd of diverse andere landen ook een Minister van Staat kennen die vergelijkbaar met de Minister van Staat in het Nederlandse staatsbestel. Gebleken is dat in Duitsland en Zweden een dergelijke ‘figuur’ niet kennen. De *Staatsminister* in Duitsland wordt, zeker in eigen land, *parlementarische Staatssekretär* genoemd en onderhoudt voor een minister de contacten met de Bondsdag. In Zweden wordt de minister-president met *staatsminister* aangeduid. De Minister van Staat uit het Franse bestel maakt daar (een belangrijk) onderdeel uit van de regering zodat dit al om die reden lastig is te vergelijken met ons land. Wanneer de Nederlandse situatie aan de bevindingen in België en het Verenigd Koninkrijk⁹⁸ wordt getoetst komen hier wel enkele aspecten uit voort die het waard zijn om nader te bespreken. Want het nut van rechtsvergelijking is ook om de verzamelde gegevens met elkaar te confronteren⁹⁹ en de opgedane kennis (daaruit) in het eigen land toe te passen.¹⁰⁰ In het bijzonder worden daarbij de Kroonraad uit België en de Privy Council uit het VK eruit gelicht waarbij de vraag wordt gesteld of die (of elementen daarvan) in de Nederlandse situatie overgenomen zouden kunnen worden.

Als gezegd bestaat de Kroonraad in België uit de koning met de reguliere ministers waaraan de Ministers van Staat worden toegevoegd. Deze Kroonraad komt in zeer uitzonderlijke gevallen bijeen, zoals een crisissituatie in het land. Het feit dat deze Kroonraad in een periode van 90 jaar (vanaf 1870 tot 1960) in totaal maar vijf keer bijeen is gekomen, maakt al dat niet dat gezegd kan worden dat deze Kroonraad als raadplegend orgaan zonder meer zijn meerwaarde heeft bewezen. Bovendien past het niet meer in deze tijd om nog een los (advies)orgaan te hebben dat wordt voorgezeten door de koning.¹⁰¹ Dit orgaan is dan ook terecht in onbruik geraakt.¹⁰² Overname van dit orgaan door Nederland is om dezelfde reden geen verstandig idee. Het Nederlands bestel zit daarom niet te wachten op een extra adviesraad. Overigens wil dit niet zeggen dat de regering niet ‘los’ een beroep zou kunnen doen op (het advies en de wijze raad van) de Ministers van Staat, net zoals de regering ook regelmatig advies inwint bij bijvoorbeeld de Raad van State of het Sociaal en Cultureel Planbureau. Maar daar is geen Kroonraad voor nodig.

Een zelfde parallel en conclusie kan worden getrokken voor wat betreft de Privy Council. Dit orgaan is historisch zo ontstaan in het Verenigd Koninkrijk als onafhankelijk adviseur van de koning en fungeert – alleen al wat betreft het aantal leden en de brede samenstelling – als een soort van *curia regis*. Echter ook in deze tijd zijn het met name de huidige ministers van het kabinet die daarin het meest actief zijn. En ook in

98 Ook de *Minister of State* is overigens niet te vergelijken met de Nederlandse Minister van Staat. In het VK is dat een minister zonder portefeuille.

99 Adams 2011, p. 198.

100 Oederkerk 1999, p. 19.

101 De Raad van State (artikel 1 van de Wet op de Raad van State) uitgezonderd. Zie ook Senelle, Clement & Van de Velde 2004, p. 292.

102 Vande Lanotte, Bracke & Goedertier 2017, p. 83.

het VK is de invloed van de Privy Council als adviesorgaan gedaald. Er is dan ook geen meerwaarde voor Nederland in gelegen om hiervan iets over te nemen.

5.10 Samenvatting en slotwoord

De Minister van Staat, zoals we die in Nederland kennen, is niet een-op-een te vergelijken met zijn gelijknamige collega's in het buitenland. De meeste gelijkenis heeft de Minister van Staat in België, al heeft het ministerschap daar nóg meer een symbolische of ceremoniële betekenis dan in Nederland. Zo treffen ze elkaar niet in informeel verband en gaan ze bijvoorbeeld ook niet zo nu en dan mee met een (economische of diplomatieke) missie. Bij dit laatste hebben de Ministers van Staat in Nederland soms nog wel een rol. Ook Nieuw-Zeeland kent, hoewel nog niet zo lang, de eretitel van Minister van Staat. Deze minister is – in tegenstelling tot in ons land – wél lid van het kabinet. Zoals vermeld heeft deze Minister van Staat soms de functie om als 'oude rot' als een soort van 'bliksemafleider' of 'oliemannetje' op te treden. Hierbij is de vergelijking getrokken met Van Hogendorp onder Willem I.

De Minister van Staat, zoals wij die in ons land kennen, is niet origineel maar afgekeken van de Fransen. Daar bestaat de *Ministre d'État* nog altijd, staat hij hoog in de hiërarchie binnen de regering en komt hij meteen na de eerste minister. De benaming 'Minister van Staat' is (in vertaalde vorm) in Duitsland, Zweden en het VK te vinden maar duidt daar op een bewindspersoon van een kabinet in plaats van dat deze term een eretitel is. Bij het VK is vrij uitgebreid ingegaan op de PC en is een vergelijking gemaakt tussen de Ministers van Staat in Nederland en de leden van de PC in het VK.

In rechtsvergelijkende zin is nog opgeworpen dat de Kroonraad uit het Belgische bestel en de Privy Council uit het Verenigd Koninkrijk wellicht voor Nederland als voorbeeld zouden kunnen dienen. De Kroonraad en de PC zijn historisch zo ontstaan met de koning als voorzitter. Het Nederlandse staatkundige bestel zit niet op zo'n extra adviesraad te wachten. Als de regering advies wil inwinnen kan dat bij de gebruikelijke adviesorganen en vanzelfsprekend kan altijd los het advies van Ministers van Staat worden ingewonnen.